

Слідопит, або суходільне море: Роман

КУПИТИ

Про книгу

Все, що відбувається на сторінках роману "Слідопит" Фенімора Купера, стосується кінця 50-х років XVIII століття і пов'язане насамперед із війною. У цій книзі ми знову зустрінемося з улюбленим героєм Купера Натті Бампо-Слідопитом, розвідником англійської армії. Він, як завжди, відважний, винахідливий, шляхетний, непримиренний до невиправданої жорстокості, мріє про мирне і чесне існування, засуджує расову зарозумілість колоністів.

ДЖЕЙМС ФЕНІМОР КУПЕР

САДОНУТ

СВІТОВИД

ФЕНІМОР КУПЕР

СЛІДОПИТ, АБО СУХОДІЛЬНЕ МОРЕ

Роман

Переклад з англійської
Ілька Корунця

ТЕРНОПІЛЬ
"НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН"

КИЇВ
"ВЕСЕЛКА"

Купер Джеймс Фенімор
Слідопит, або Суходільне море: Роман: Для серед. і ст. шк. віку / Пер. з
англ. І. Корунця [Вст. слово Н. Ейшискіної]. — Тернопіль: Навчальна
книга—Богдан; К.: Веселка, 2006. — 464 с.— (Бібліотека світової
літератури для дітей у 100 томах “Світовид”. Серія друга. Література
XIX століття.)

ISBN 978-966-10-8623-3

Бібліотека світової літератури для дітей у 100 томах
“Світовид”
заснована 2004 року

Вступне слово Надії Ейшискіної
Ілюстрації Генрі Брока

Перекладено за виданням:
The Pathfinder of The Inland Sea by J.Fenimore Cooper.
Grosset and Dunlap Publishers: New York.

Друкується за виданням:
К.: Веселка, 1972.

Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора перекладу чи видавця.

Відважний слідопит біля вод Онтаріо

Немало життів забрала кровопролитна війна, що десятиліттями велася між французькими та англійськими колонізаторами за американські землі. Все, що відбувається на сторінках роману “Слідопит” Фенімора Купера, стосується кінця 50-х років XVIII століття і пов’язане насамперед із війною. У цій книзі, що побачила світ у 1840 році, ми знову зустрінемося з улюбленим героєм Купера Натті Бампо-Слідопитом, розвідником англійської армії. Він, як завжди, відважний, винахідливий, шляхетний, непримиренний до невинуватої жорстокості, мріє про мирне і чесне існування, засуджує расову зарозумілість колоністів.

На берегах і островах величезного озера Онтаріо пролилася кров французів, англійців, індіанців, серед яких сержант Дангем, лукавий індіанець Гостра Стріла, що перейшов на бік французів, зрадник М’юр та багато інших.

Чи впевнені ті, хто ризикують своїм життям заради чужих інтересів, що війна, в якій вони беруть участь, є справедливою? Над цим не задумується ні сержант Дангем, чесний вояк, ні старий моряк Кеп, з появою якого на сторінках роману повіяло солоним повітрям морів і безкраїх океанів... Буркотун Кеп, з явною зневагою до прісної води, з нахилами означувати все з допомогою термінів морського словника, вносить частку грубуватого, але зичливого гумору в деколи сумні та жорстокі епізоди книги.

Сторінки, на котрих оживає образ моряка, мимоволі нагадують самого Купера, який в молоді роки захоплювався романтикою морських подорожей і втік із дому, прослуживши декілька років на флоті. Саме на озері Онтаріо молодий моряк, задовго до того, як написати свій роман, будував з іншими американськими моряками військовий бриг. Тема моря залишилась назавжди близькою йому...

Відтак, Дангем і Кеп не мають сумнівів щодо того, що вони роблять справедливе діло. В “Останньому із могікан”, що був написаний за чотирнадцять років до “Слідопита”, Купер і сам був недостатньо об’єктивним у висвітленні цього питання. Якими чорними барвами він змальовував тоді французького командира Манкольма і тих індіанців,

які підтримували його!

У “Слідопиті” автор починає по-новому оцінювати деякі явища. І ті герої книги, в характері яких Купер втілює риси душевної чистоти і чесності, вже розуміють, що жорстокі й підступні методи ведення війни та її цілі у англійців і французів однакові. Так Слідопит підтримує Мейбл Дангем, коли вона, засуджуючи обман і підкуп індіанців, каже: “Якщо французи роблять погано, підкупляючи дикунів, аби вони вигрібали за них жар з вогню, то чому ми повинні виправдовувати за це ж саме англійців?”. Мейбл, так само, як і Слідопит і, звичайно ж, як сам автор роману, непримиренно оцінює жорстокість колоністів, які переможно прямують землями, що зроду-віку належали індіанським племенам.

Шляхетний Натті Бампо-Слідопит, беручи участь у цій війні як надзвичайно вправний стрілець і тямущий розвідник, опиняється у становищі людини, яка сприяє жорстокому винищенню інших людей. Тому людяний, добрий Натті мріє про мир, про той час, коли він знову мандруватиме лісами, не зустрічаючи інших ворогів, крім диких тварин.

Слідопит знаходить співзвучність своїм почуттям і думкам у Мейбл Дангем, в її дружбі й безпосередності. Мейбл стає для Слідопита втіленням ідеальної жінки: у ній гармонійно поєднується те цінне, що несе у собі цивілізація — освіченість, широкий кругозір, начитаність, — з чистотою душі, прямоотою та незіпсутістю, які завжди здавалися Слідопиту пов’язаними з життям на лоні природи. Він починає гостро відчувати свою неосвіченість, свою відірваність від того світу, в якому Мейбл почувається вільною. Натті-Слідопит ніжно покохав цю справді розумну й добру дівчину. І саме тут письменник уводить нас у світ інтимних почуттів свого героя, котрими насичений цей роман.

Ми, читачі, сприймаємо кохання Натті Бампо з сумом і жалем. Адже волею автора, Мейбл обере не Слідопита, до якого вона відчуває дочірні почуття, а молодого, не менш шляхетного Джаспера.

Змальовуючи інтимні почуття Слідопита, Купер робить його образ багатограннішим, допомагає нам реальніше і яскравіше сприймати його. Ми пізнаємо його не тільки як відважного розвідника, благородного супротивника, байдужого до егоїстичних, корисливих

цілей. Тепер ми впевнені в тому, що в будь-яких проявах Натті Бампо чистий душею і здатний на самопожертву. Й хоча Слідопит незграбно виявляє свої почуття та наївний у своїх сподіваннях, він безмежно зворушливий у своєму коханні до Мейбл. Це почуття таке глибоке і безкорисливе, позбавлене будь-якого відтінку грубості чи егоїзму, що цілком зрозумілою і закономірною стає та велика жертва, котру Натті приносить заради щастя Мейбл, добровільно відмовившись від неї. Коли читаєш епізоди, присвячені непростим стосункам Натті, Мейбл і Джаспера, важко вирішити, хто з них чесніший і благородніший. Вони однаково викликають нашу любов і повагу.

Читач не може не захоплюватись багатою уявою автора, який яскраво відтворив події і навіть “повітря” Америки XVIII сторіччя, його повагою до людей з “червоною шкірою”, співчуттям до індіанських племен, яких жорстоко винищують під час колонізації американських земель.

У своєму романі Купер уміло розкрив почуття героїв і змалював їх з щирою простотою і безпосередністю. Нас захоплюють складні та суперечливі відносини між Мейбл і Червоною Росою, індіанською жінкою, вихованою у традиціях племені; вона підкоряється волі свого віроломного чоловіка — ворога англійців, і разом з тим глибоко віддана Мейбл. Ці душевні конфлікти не можуть залишити читача байдужим.

Нам стає сумно, коли на останніх сторінках “Слідопита” зникає в лісах самотній Натті Бампо. Відчувши гіркоту неРозділеного кохання та нездійснених сподівань Натті стає самотнішим ще й тому, що кордони одвічних лісів і незайманої природи все далі посуваються на захід. І як би не намагався Натті втекти від незрозумілої гнітючої цивілізації, вона невідворотно вторгається у його володіння.

Минуло багато років — і Мейбл знову почула про знаменитого мисливця, “людину рідкісної духовної чистоти — Шкіряну Панчоу”. Саме це прізвисько об’єднало п’ять книг, присвячених Натаніелю Бампо, які прийнято називати “епопеєю про Шкіряну Панчоу”.

Надія Ейшискіна

Розділ I

Їх було четверо: двоє мужчин і дві жінки. З шанобливим здивуванням споглядали вони краєвид, що відкривався їхньому зору. Аби краще розгледіти всі деталі картини, вони вибралися на величезну купу дерев, повалених буревієм. Адже серед урочистих сутінків у похмурих і вогких схованках американських лісових нетрів такі просіки, утворені ураганами, стають немовби світлими оазами. Купа дерев, про які ми зараз говоримо, знаходилась на вершині невеликого пагорба. Він був невисокий, але, попри те, з нього відкривалася широка панорама — рідкісне видовище для людини, що мандрує лісами. Величезні стовбури, повалені вітром, поламані, мов соломинки, так сплелись між собою віттям, що їхнє гілля могло слугувати навіть за драбину чи підпору для рук. Одне велике, вирване з коренем дерево стирчало догори відземком; його забите землею коріння утворювало своєрідний майданчик, на який і видерлися четверо подорожніх. Двоє з них, мужчина і жінка, були індіанцями із племені тускарорів¹.

Їхніми супутниками були чоловік, зовнішність якого свідчила, що він провів життя в океані — якимсь простим матросом, і молода дівчина з тихим і розумним виразом обличчя, рухливим і одухотвореним водночас. Її великі блакитні очі світилися глибоким почуттям, навіяним цією сценою.

На захід — лише у цьому напрямку перед мандрівниками відкривалася далечінь — погляд линув до могутнього океану з розкішного листу, забарвленого усіма відтінками, властивими природі сорок другого градуса північної широти. В'яз із граціозною схиленою верхівкою, різноманітні види клена, численні породи американського дуба, широколиста липа сплітали свої віти, утворюючи широкий листяний килим, що губився десь за обрієм. То там, то тут серед просвітів виглядали вже менші берези, осики з тріпотливим листям, різновиди ліщини — мешканці тих країв, де природа не дуже багата; вони здавалися безпорадними і непоказними серед гордих, могутніх дерев. Подеколи прямий, високий стовбур сосни підносився над цим зеленим морем, немов величезний обеліск, штучно зведений серед долини листя. Навколо — неозора зелена далечінь, ніжна гра барвів і

відтінків, усі переливи світла у тіней; урочистий спокій природи вселяв почуття благоговіння...

— Дядечку, — сказала своєму супутнику здивована і зачарована дівчина, ледь торкнувшись його руки, щоби піднятися на майданчик, — це схоже на океан, який ви так любите!

— Ось що значить неосвіченість і дівоча фантазія, Магніте! (Так часто називав свою племінницю моряк, натякаючи на її привабливість). Лише дитя може порівняти цю пригорщу листя з Атлантичним океаном! Усі ці дерев'яні вершки можна було б прикріпити до камзола Нептуна² замість букета.

— У ваших словах, дядечку, здається, більше жартів, ніж правди. Погляньте: милі тягнуться за милями, а скрізь — лише листя й листя. Що б іще ви помітили на океані?

— Що б іще? — повторив дядько, нетерпляче відсунувши лікоть, до якого торкалася племінниця; руки його, схрещені на грудях, були закладені за борт червоного сукняного камзола, пошитого за модою того часу. — Але де ж, де піна бурунів, блакитна вода, вали, кити, смерчі та вічне перекочування хвиль на цьому лісовому клаптику, моя люба?

— Але ж в океані немає таких прекрасних верхівок дерев, цієї урочистої мовчанки, цього запашного листя і чудової зелені, дядечку?

— Дурниці, Магніте! Якби ти що-небудь тямилася у цьому, ти б знала, що зелена вода обіцяє моряку загибель. Навіть простаку зелена вода навряд чи сподобається.

— Але зелень дерев — зовсім інша справа. Чуєте цей звук? Це вітерець дихає в листі.

— Почула б ти подих північно-західного вітру у відкритому морі, дитино, і тоді вже б говорила про дихання вітру! Але де ж шторми та буревії, пасати³ та східні вітри у цьому лісовому закутку? І які риби плавають під цією тихою поверхнею?

— Місце, де ми тепер знаходимося, свідчить, що тут були буревії, дядечку, і якщо під цими деревами немає риб, то є звірі.

— Ну, не знаю, — відповів дядько повчальним тоном моряка. — Нам в Олбані⁴ наговорили різних історій про диких звірів, яких ми начебто зустрінемо, але проте ми ще не бачили нікого, хто міг би налякати навіть тюленя. Не думаю, щоб якісь із ваших сухопутних звірів могли

би зрівнятися з акулою південних широт!

— Погляньте! — вигукнула племінниця, більше захоплена красою лісу, ніж доказами свого дядька. — Бачите, там, над деревами, піднімається дим? Можливо, там житло?

— Бачу, бачу! Дим — ознака того, що тут живуть люди, а це варте тисячі дерев. Треба показати Гострій Стрілі, який може пройти повз порт, не помітивши його. Там, де дим, там і камбуз⁵.

Старий моряк вийняв руку з-під камзола, легенько торкнувся плеча індіанця, який стояв поряд і показав йому на димок, що здіймався над листям на відстані милі від них і, розтікаючись непомітними струменями, зникав у повітрі.

Тускарора був одним із тих воїнів з гордою поставою, які раніше часто зустрічалися серед тубільців Америки; хоча він інколи бував у поселеннях і мав нагоду познайомитися зі звичаями і навіть мовою білих, однак зберіг велич і впевнену гідність вождя. Його ставлення до моряка було дружнім, проте стриманим, адже індіанець, який бачив багатьох офіцерів різних військових чинів, не міг не помітити, що його супутник був лише солдатом. Справді, спокійна гордість тускарори вселяла таку повагу, що Чарлз Кеп (так звали старого моряка) не дозволяв собі у стосунках із індіанцем панібратства, хоча вони були знайомі вже більше тижня. Однак дим вразив моряка не менше, ніж несподівана поява вітрила у відкритому морі, і він уперше ризикнув торкнутися плеча індіанця.

Гострий зір тускарори миттю помітив дим. Хвилину індіанець стояв, звівшись на пальці, роздувши ніздрі, немов сарна, що відчуває підозрілий запах у повітрі, і непорушно зосередивши погляд у той бік, як гончак, що чекає пострілу свого господаря. Потім він опустився, і з його грудей вирвався тихий вигук — звук м'який та ніжний, не схожий на різкі крики індіанського воїна. Зовні він був спокійним, і лише його чорні орлині очі запитливо вдивлялися у далечінь. І дядько, й племінниця добре знали, що їхня довга мандрівка незаселеними місцями була небезпечна, та вони не могли вирішити, доброю чи поганою ознакою є цей дим, що сповіщає про близьку присутність якихось людей.

— Очевидно, поблизу онеїди⁶ чи тускарори, Гостра Стріло, — сказав Кеп. — Чи не приєднатися нам до них, щоб провести ніч у їхньому

вігвами²?

— Тут немає вігвама,— спокійно відповів Гостра Стріла, — занадто багато дерев.

— Але ж повинні тут бути індіанці? Можливо, тут знаходиться хтось із ваших старих друзів, містере?

— Немає тускарори, немає онеїда, немає могаука⁸. Вогонь блідолицього.

— Що за диявол! Ось це, Магніте, вже вище знань моряка: ми, старі морські вовки, можемо відрізнити матроський тютюн від солдатського й гніздо річкового матроса від койки справжнього моряка, але, здається мені, найдосвідченіший адмірал на флоті його Величності не відрізнити королівського диму від диму вугільника!

Обличчя і погляд дівчини, що стояла поряд із моряком, оживилися від думки, що десь поряд, у цій лісовій глушині, є людські істоти. Не знаючи, що подумати — тому що вони обидвоє мали нагоду дивуватися знанням або, краще сказати, інстинкту тускарори, — вона промовила:

— Багаття блідолицьих! Та ні, дядечку, він не може цього знати!

— Десять днів тому, дитино, я б поклявся у цьому, а от сьогодні і сам не знаю, чому вірити, а чому ні. Можу я дозволити собі запитати вас, Стріло: чому ви гадаєте, що отой димок — від багаття блідолицьих, а не червоношкірих?

— Сирі дрова,— відказав індіанець з таким спокоєм, з яким хіба що вчитель витлумачує умову задачі спантеличеному учневі.— Дуже сире — багато дим; багато вода — чорний дим.

— Але ж, прошу вибачення, добродію Стріло, дим не чорний, до того ж, він і невеликий. Як на мої очі, він такий легкий та кучерявий, як із капітанового чайника, коли від дров на кораблі нічого не залишається, окрім кількох трісок у трюмі.

— Дуже багато вода,— повторив Гостра Стріла, злегенька кивнувши головою.— Тускарора дуже хитрий палити багаття з вода; блідолицьий багато книги, а палити все: багато книги — мало знати.

— Ну, щодо книжок, то в цьому є слушність, не заперечую,— сказав Кеп, який не був великим поборником науки.— Це він, Магнітику, натякає на твоє читання, бо вождь розуміється на всьому чудово у свій власний спосіб. А скільки ще, за вашими розрахунками, Стріло, до тієї

сажавки, яку ви звете озером і куди ми ось уже стільки днів тримаємо курс?

Тускарора дивився на моряка зі спокійною зверхністю, відповідаючи:

— Онтаріо — як небо; йти одне сонце, і великий мандрівник бачити озеро.

— Таки так, я — великий мандрівник, не заперечую, проте з усіх моїх мандрівок ця — найдовша, найневигідніша і найвіддаленіша від морських гаваней. Але якщо до цієї водиці, Стріло, й справді тут близько, та до того ж її ще й так багато, то пара добрих очей побачила б її, адже з цього спостережного пункту, либонь, видно щонайменше за тридцять миль?

— Дивіться! — сказав Гостра Стріла, повагом і граційно простягаючи руку вперед.— Онтаріо!

— Дядечку, ви звикли кричати “Земля!”, а не “Вода!” і тому, напевне, не помітили озера! — вигукнула небога, сміючись, як дівчата звичайно сміються із власних жартів.

— Гай-гай, Магнітику! Невже ти й справді гадаєш, що я не впізнав би своєї рідної стихії, якби вона була в полі зору?

— Але ж Онтаріо — не ваша стихія, любий дядечку, бо ви звикли до солоних вод, а це озеро — прісне.

— Це може мати значення хіба для якого молодого матроса, але не для такого морського вовка, як я! Я, дочко, розрізну воду, навіть і в Китаї!

— Онтаріо! — з притиском ще раз повторив Гостра Стріла і знову показав рукою на північний захід.

Кеп уперше, відколи вони познайомилися, кинув на тускарору погляд, у якому було щось від зневаги, хоча й простежив за рукою та очима індіанця, які з усією очевидністю вказували на чисту пляму в небі — якраз поверх листяної рівнини.

— Так і є, я знав, що воно таке завбільшки, ще коли покидав морське узбережжя і вирушав на пошуки цієї прісноводної сажавки,— підсумував Кеп, здвигнувши плечима, як людина, котра давно вже має готову думку і вважає, що більше $\frac{1}{4}$ чого переливати з пустого в порожнє.— Може, воно й справді там, те Онтаріо, але ж воно могло б уміститись і в моїй кишені. Що ж, сподіваюся, коли ми дійдемо туди, там буде хоч де повернутися нашому човнові. Проте, Стріло, якщо тут

десь поблизу є блідолиці, то я, признатися, бажав би дістатися до них на відстань голосу.

Цього разу тускарора на відповідь спокійно схилив чоло, і всі мовчки зійшли з поваленого дерева. Щойно вони ступили на землю, Гостра Стріла заявив, що йде до багаття, аби допевнитися, хто його розіклав, а своїй дружині, Кепові та його небозі радив повернутися до піроги, яку вони залишили на річці, й там чекати, поки він повернеться.

— Ні, вождю, це ще можна було б допустити при вимірюванні глибини, та й то лише неподалік від узбережжя, де знайомий фарватер⁹,— заперечив Кеп.— А в такому незнайомому краю, як цей, гадаю, було б не зовсім безпечно відпускати лоцмана одного далеко від корабля. Отож, з вашого дозволу, ми не будемо розбивати гурту.

— Що хотіти мій брат? — суворо запитав тускарора, не образившись, однак, на погано приховану недовіру.

— Вашого товариства, добродію Стріло, й більш нічого. Я хочу піти з вами і побалакати з цими незнайомцями.

Тускарора погодився без заперечень, але знову відіслав до човна свою терплячу й покірну маленьку дружину, яка зрідка зводила на нього великі чорні очі лише для того, щоб виразити в однаковій мірі і повагу, і страх, і любов до чоловіка. А тут затялася ще й Магнітик. Завзята, а в години випробувань і досить-таки енергійна, вона, однак, була просто жінка, і сама думка, що їй доведеться залишитися одній, без захисту чоловіків посеред пущі, котра, як щойно підказали їй чуття, навряд чи де взагалі доходила кінця-краю, сповнила її таким гострим болем, що вона теж забажала супроводжувати дядька.

— Повірте, я вже так насиділася в човні, що мені буде вельми корисно пройтися, дорогий сер,— додала дівчина, і її личко, що так зблідло, хоч вона й намагалася зберегти спокій, почало знову густо наливатися рум'янцем.— А крім того, може, серед тих невідомих є й жінки.

— Ну, добре, дитино, підеш. Та це й недалеко — який кабельтов¹⁰ звідси, тож за годину до заходу сонця вже будемо тут.

Одержавши дозвіл, дівчина, справжнє ім'я якої було Мейбл Дангем, почала лаштуватися в дорогу, а Червнева Роса — так звали дружину Гострої Стріли — байдуже попростувала до піроги, бо занадто звикла до послуху, самоти й мороку лісу, щоб відчувати якийсь страх. Троє

ж, що лишилися біля вітрового валу, обминули непрохідне плетиво, дійшли до узлісся й рушили в потрібному напрямку. Гострій Стрілі було досить кількох поглядів, тим часом старий Кеп, перш ніж довіритися тіням дерев, розважливо визначив напрямок за кишеньковим компасом.

— Воно, Магнітику, може, й личить індіанцю стернувати за нюхом, але наш брат, який пройшов науки, знає ціну стрільці,— промовив дядько, плентаючись позаду за тускаророю, що ступав легко й упевнено.— Повір моєму слову, Америку ніколи не було б відкрито, якби Колумб тільки й мав, що ніздрі. Друже Стріло, чи бачили ви коли отаку річ?

Індіанець обернувся, зиркнув на компас, якого Кеп тримав так, щоб не збитися з шляху, і поважним тоном відказав:

— Око блідолицих. Тускарора бачити у голові. Нехай Солона Вода (так індіанець величав свого супутника) зараз тільки дивитися, не говорити нічого.

— Він каже, дядечку, що нам краще б помовчати; певне, остерігається людей, з якими маємо зустрітися.

— Та то вже є такий індіанський спосіб іти на квартири. Бачиш, він оглянув запал своєї рушниці. То й мені не завадило б поглянути на те ж саме в моїх пістолях.

Нічим не виказуючи своєї тривоги від цих приготувань, до яких вона вже звикла за довге подорожування, Мейбл ішла легким і пружним кроком, як і тускарора, не відстаючи від чоловіків. Перші півмилі вся обачність зводилася до суворої мовчанки, та з наближенням до місця, де, за всіма розрахунками, мало бути багаття, стала потрібна більша обережність.

У такому лісі, звичайно, не багато охопиш поглядом, хіба тільки прямі й високі стовбури дерев. Кожна деревина тут виробила собі шлях до сонця, і під листяною запоною можна було йти, мов через неозоре природне склепіння, що трималося на міріадах грубих колон. Ці колони, чи дерева, часто-густо служили сховом шукачеві пригод, мисливцеві чи й ворогові; отож що ближче Гостра Стріла підходив своїми пружними кроками до того місця, де, як підказували йому досвід та безпомилкові чуття, мали бути невідомі, його хода ставала легшою, погляд — пильнішим, а сам він ще старанніше ховався.

— Глянь, Солона Водо,— переможно сказав індіанець, вказуючи одночасно на просвіт серед дерев,— багаття блідолицих.

— Клянусь Всевишнім, чолов'яга має рацію! — буркнув Кеп.— Он вони, порозвалювалися собі спокійнісінько і жеруть, немовби в каюті трипалубника.

— Гостра Стріла має рацію лише наполовину,— шепнула Мейбл,— бо там двоє індіанців і тільки один білий.

— Блідолиций,— промовив тускарора, показуючи два пальці,— червоношкірий,— показуючи один.

— Ну, звідси не скажеш, хто з вас має слухність, а хто ні,— втрутився Кеп.— Один з них на сто відсотків білий, та ще й гарний молодик, жвавий та вельми статечний; інший — червоношкірий настільки, наскільки фарба та природа могли його таким зробити; а третій оснащений тільки наполовину — ні бриг, ні шхуна.

— Блідолиций,— повторив Гостра Стріла і підняв два пальці.— Червоношкірий,— і показав один палець.

— Певне, так воно і є, дядечку, бо індіанцеве око, здається, ще не схибило жодного разу. Та нині треба хутчій дізнатися — друзі вони чи вороги. Чого доброго, ще французи.

— Один окрик одразу пояснить нам усе,— промовив Кеп, — Тільки стань ось за це дерево, Магнітику, а то коли б замість відповіді негідники не пальнули бортовим залпом. Зараз я з'ясую, під яким прапором вони плавають.

Дядько приклав долоні рупором до рота і тільки хотів було видобути обіцяний окрик, як Гостра Стріла зупинив його помахом руки.

— Червона людина — могіканин,— промовив тускарора.— Добре. Блідолиці — інгізи¹¹.

— Божественні вісті!— прошепотіла Мейбл, якій не дуже до смаку була кривава сутичка у темній глушині.— Ходімо ж хутчій до них, дядечку, й оголосимо себе друзями.

— Добре,— погодився тускарора.— Червоношкірий — холодний і знати; блідолиций — запальний і стріляти. Хай скво¹² піде.

— Що-о? — вигукнув приголомшений Кеп.— Щоб мій Магнітик пішов у розвідку, а ми, два здорових гевали, стояли в дрейфі¹³ й спостерігали, як то він причалюватиме до берега? Якщо я погоджусь на це, то...

— Дядечку, та мудріше й не придумати,— перепинила його щира дівчина.— Я аніскілечки не боюся. Жоден християнин не наважиться стріляти, побачивши жінку, яка простує до нього. А крім того, моя присутність буде запорукою миру. Тож хай буде так, як запропонував Гостра Стріла, і все буде гаразд. Вони ще й досі нас не запримітили, тому моя поява не зчинить серед них переполоху.

— Добре! — відказав Гостра Стріла, відверто схвалюючи відважність Мейбл.

— Це не по-моряцькому,— заперечив було Кеп.— Але тут, у лісі, хто його знає... Коли ти гадаєш, Мейбл...

— Та що ви, дядечку, я переконана, що нема ніякої причини боятися, та й ви тут поруч — захистите, коли що.

— Ну, добре, візьми тоді пістоля...

— Ні, краще покластися на свою юність і тендітність,— відказала дівчина, усміхаючись, й густо зашарілася від хвилювання.— Найкращий захист для жінки перед лицем чоловіків-християн — це кликати їх на захист. Я ніколи не мала справи зі зброєю і хочу все життя обходитися без неї.

Дядько більше не заперечував, і Мейбл, отримавши застережливі настанови тускарори, зібралася з духом і вирушила сама до людей, що сиділи біля багаття. Хоч серце дівчини й калатало в тривозі, проте вона ступала впевненим кроком, і ніщо, здавалося, не виказувало її вагань. У лісі панувала мертва тиша, бо ті, до кого підходила Мейбл, були настільки зайняті вдоволенням свого великого природного апетиту, себто голоду, що не могли й на мить відірвати своїх очей від цієї важливої справи. Проте, коли дівчина, підійшовши до багаття футів¹⁴ на двісті, раптом наступила на суху гілку, яка ледь чутно хруснула, індіанець, що його Гостра Стріла охарактеризував як могіканина, та другий супутник — той, чия особа була такою двозначною, скочили на ноги зі швидкістю думки. Обидва кинули погляди на рушниці, що стояли обперті об дерево, але, побачивши дівочу постать, навіть не потяглися до зброї. Індіанець щось промовив своєму товаришеві, а потім знову сів і, ніби нічого й не трапилося, спокійно продовжував собі їсти. Тим часом білий навпаки — полишив вогнище і попрямував назустріч дівчині. Коли він підійшов ближче, Мейбл побачила, що матиме справу з людиною одного з нею кольору шкіри, хоч убрання

його було такою дивовижною мішаниною одержі двох рас, що треба було підійти ближче, аби переконатися в тому, хто він. Зовні він був людиною середніх років, з відкритим, чесним та простодушним обличчям, яке не можна було назвати гарним і яке тієї ж миті переконало дівчину, що їй ніщо не загрожує. І все ж вона зупинилася, підкоряючись законові власних звичок (якщо не законові природи), який не дозволяв їй за обставин, у яких вона зараз опинилася, надто вільно йти назустріч невідомому іншій статі.

— Не бійтеся нічого, молода жінко,— промовив мисливець, бо, судячи з одягу, за когось іншого його не можна було прийняти.— Ви натрапили у цій глушині на християн і таких, які вміють належно обійтися з кожним, хто схильний до миру й справедливості. Мене вельми добре знають усі в цих краях; може, одне з моїх імен і ваших вух сягнуло. Французи та червоношкірі по той бік Великих озер називають мене *La Lonque Carabine* — Довгий Карабін, а могікани — це справедливе і чесне плем'я, власне, залишки від нього — Соколиним Оком, тоді як солдати й лісовики по цей бік озер звуть мене Слідопитом, позаяк ще не траплялося й разу, щоб я не відшукав один кінець сліду, коли мінг¹⁵ а чи друг, що потребував мене, стояв на іншому кінці сліду.

У цих словах не було хвастоців, а тільки чесна впевненість людини, яка добре знала, що, хоч яким би ім'ям її називали, червоніти за свої вчинки їй не доведеться. На Мейбл його слова подіяли, мов блискавка. В ту мить, як дівчина зачула його останнє прізвисько, вона аж сплеснула в долоні і палко повторила це слово:

— Слідопит?!

Мейбл зібралася з духом і вирушила сама до людей, що сиділи біля багаття.

— Так мене називають, молода жінко, проте не кожен лорд заслужив хоч наполовину свій титул так, як я своє прізвисько; хоча, коли казати правду, я дужче пишаюся з того, що знаходжу собі шлях, де нема й сліду, аніж там, де він є. Але вояки регулярної армії не дуже в цьому тямлять, і кожен другий з них навряд чи знає різницю між слідом і стежкою, хоча слід не завжди відшукаєш навіть нюхом, а стежку видно й простим оком.

— То це ви і є той друг, якого мій батько обіцяв вислати нам назустріч?!

— Якщо ви дочка сержанта Дангема, то й сам великий пророк делаварів¹⁶ не мовив ніколи яснішої істини.

— Я — Мейбл, а там, за деревами, сховалися мій дядько Кеп і тускарора, котрого звать Гостра Стріла. Ми й не розраховували, що зустрінемо вас ще до берегів озера.

— Мені приємніше було б почути, що вашим провідником є якийсь прямодушніший індіанець,— зауважив Слідопит.— Не люблю я тускарор: надто далеко вони зайшли від могил своїх пращурів, щоб завжди пам'ятати Великого Духа. До того ж, Гостра Стріла — честолюбивий вождь. А Червнева Роса з ним?

— Так, його дружина супроводжує нас. І яка вона покірна та лагідна!

— Та до того ще й віддана, чого не скаже про Гостру Стрілу той, хто його добре знає. Ну, та поки ми йдемо дорогою життя, доводиться миритися з усім, що посиляє нам провидіння. Ніде правди діти: вам у провідники міг би потрапити й хтось гірший, ніж цей тускарора, хоча в його жилах забагато мінгової крові, як на друга делаварів.

— Якщо так, то, може, це щастя, що ми зустрілися? — промовила Мейбл.

— У кожному разі, ніякого нещастя в тім нема: адже я дав слово сержантові провести його дочку до залоги живою і здоровою, хай навіть ціною свого життя. Ми розраховували, що зустрінемося з вами неподалік водоспаду, де захована наша пірога; але потім подумали, що не зашкодить пройти кілька миль назустріч, щоб стати в пригоді, коли треба. І добре, що пішли, бо сумніваюся, щоб Гостра Стріла був із тих, хто може подолати таку бистрінь.

— А ось і дядечко з тускаророю, тож тепер обидва наші загони можуть з'єднатися,— радо промовила Мейбл.

Побачивши, що нарада була дружня, Кеп і Гостра Стріла вирішили й собі підійти до співрозмовників. Мейбл у кількох словах переповіла їм усе, що сама довідалася від невідомих, після чого вже всі разом рушили до тих двох, котрі все ще лишалися біля багаття.

¹Тускарори — індіанське плем'я, що входило до ірокезького союзу племен.

²Нептун — у римській міфології — бог морів.

³Пасат — у Північній півкулі постійні північно-східні вітри, що дмуть між тропіками й екватором.

⁴Олбані — одне із найдавніших міст США. Засноване голландцями в 1623 році. Столиця штату Нью-Йорк.

⁵Камбуз — кухня на судні.

⁶Онеїди — індіанське плем'я, що входить до ірокезького союзу племен.

⁷Вігвам — житло індіанців Північної Америки.

⁸Могауки — плем'я, союзне з ірокезами.

⁹ Фарватер — шлях для безпечного проходу суден.

¹⁰ Кабельтов — морська одиниця довжини. Англ. кабельтов — 183 м, амер. кабельтов — 219 м.

¹¹ Інгізи — індіанська спотворена назва англійців.

¹² Скво (індіан.) — жінка.

¹³ Стояти в дрейфі — стояти непорушно на місці.

¹⁴ Фут — англійська міра довжини (біля 30,5 см).

¹⁵ Так делавари прозвали індіанське плем'я гуронів, яке у XVIII ст. жило на берегах озер Онтаріо та Гурон і по річці Святого Лаврентія. Гурони вели війни з делаварами і підтримували французів під час англо-французьких воєн за володіння у Північній Америці у 50-х–60-х роках XVIII ст.

¹⁶ Делавари, чи ленні-ленапе, як вони самі себе називали,— північноамериканське індіанське плем'я, що проживало у XVIII ст. в долині річки Делавар та вздовж узбережжя Атлантичного океану. Вони стояли на чолі великого племінного об'єднання, що боролось з гуронським племінним союзом. Делавари під час англо-французьких воєн за володіння в Америці переважно підтримували англійців.

Розділ II

Природи син! Докіль ти сам
Не осквернив святий свій храм,
Піднісши нищий дар,
Ти — володар земних красот
І трон твій досягнув висот,
Вознісшись до хмар.

Джон Вільсон. “На відвідини Гайленд Глен”

Могіканин продовжував собі їсти, хоча другий білий підвівся й чемно скинув капелюха перед Мейбл Дангем. Був це повний здоров'я і мужній з виду молодик, одягнений хоч і далеко не так строго професійно, як її дядько, та все ж так, що можна було впізнати людину, призвичаєну до води. А в ті часи справжні моряки складали окремий клас, відокремлений від решти людства; їхні судження, щоденна мова та одіж так само вказували на фах, як думки, говірка та вбрання турка вказують на його мусульманство. Хоча Слідопит був у розквіті сил, Мейбл зустріла його зі спокоєм, який пояснювався, очевидно, тим, що вона скріпила свої нерви для перемовин; та коли її очі зустрілися з очима молодика, який підвівся від багаття, вони опустилися під захопленим поглядом, яким, вона бачила, чи уявляла, що бачила, він привітав її. З них кожне насправді відчуло взаємний потяг, який звичайно пробуджують у юних і щиросердих однаковий вік, взаємна привабливість та новизна обстановки.

— Оце і є ті друзі,— промовив, обдаровуючи Мейбл чесною усмішкою, Слідопит,— яких ваш достойний батько вислав вам назустріч. Це великий делавар, який на своєму віку зазнав і шани, і прикroachів, його індіанське ім'я цілком пасує вождєві племені, а що його не завжди легко вимовити тому, хто не знає мови делаварів, ми для зручності переладуємо його по-нашому і назвемо його Великий Змій. Але не подумайте, ніби цим ім'ям ми хочемо підкреслити, що він підступний понад міру, властиву кожному червоношкірому,— зовсім ні: ми цим лише підкреслюємо, що він мудрий та хитрий, як і личить воїнові. Гостра Стріла добре знає, що я хочу сказати.

Поки Слідопит виголошував своє звертання, індіанці пильно й статечно дивилися один на одного, а потім тускарора виступив наперед

і звернув до іншого індіанця безперечно дружнє слово.

— Люблю спостерігати, — продовжував Слідопит,— як двоє червоношкірих вітаються в хащах. Для мене це, добродію Кепе, так, ніби я бачу, як віддають один одному дружній салют кораблі в океані. Та мова про воду нагадала мені про мого юного друга Джаспера Вестерна, який дещо тямить у цих справах, оскільки він усе своє життя провів на Онтаріо.

— Радий познайомитися з тобою, друже,— сказав Кеп, від щирого серця тиснувши руку молодому прісноводному матросові,— хоча тобі дечого ще треба повчитися, беручи до уваги ту школу, яку ти пройшов. А це моя небога Мейбл — я зчу її Магнітиком з причини, про котру вона нізащо в світі не здогадається, хоча ти, можливо, досить освічений, щоб відгадати, коли якимось претендуєш на знання компаса.

— Причину неважко відгадати,— промовив молодий чоловік, мимоволі спрямовуючи погляд своїх гострих очей на враз сполум'яніле личко дівчини,— і я певен, що той стерновий, якому дороговказом служитиме ваш Магнітик, ніколи в житті не сяде на мілину.

— Ого! Ти, як бачу, не тільки чув, а й знаєш, як користуватися деякими термінами морського вжитку, хоча загалом, либонь, ти у своєму житті більше бачив зеленої води, аніж синьої.

— То не диво, що ми вряди-годи пересипаємо свою мову слівцями, вживаними на березі: адже нам рідко коли випадає втратити його з поля зору хоч на двадцять чотири години.

— Тим гірше, хлопче, тим гірше для тебе. Морякові дуже рідко слід бачити землю і то з якнайдалшої відстані. А там,— тільки скажіть щиро, добродію Вестерне,— мабуть, довкола вашого озера так чи інак земля.

— А хіба, дядечку, довкола океану не “так чи інак земля”? — жваво втрутилася Мейбл, боячись передчасного вияву характерного догматизму, чи то пак — педантизму, старого моряка.

— Ні, дитино, саме навпаки: це океан так чи інак навколо землі! І я це завжди товкмачу, хлопче, тим, що на суходолі. Всі вони перебувають, так би мовити, посеред океану, навіть не підозрюючи того; живуть, небораки, і не відають, що нема нічого дужчого і більшого від води. Людська зарозумілість не знає меж, і якийсь мудрагель, що

ніколи й не нюхав солоної води, часом гадає, ніби він більше тямить від того, хто об'їхав мис Горн¹⁷. Ні-ні, наша земля — це не що інше, як острів, а коли казати правду, все те, що не земля,— є вода.

Молодий Вестерн пройнявся глибокою повагою до бувалого моряка, що служив на океані, бо й сам часто мріяв про океан; та все ж він мав природну повагу й до широкого плеса, на якому виріс і яке в його очах було не без своїх принад.

— Те, що ви кажете, сер,— скромно відповів він,— може, й слушне, коли йдеться про Атлантичний океан, але тут, на Онтаріо, ми з повагою ставимося й до суходолу.

— Це тому, що ви всі у землі на замочку,— відповів, щиро регочучи, Кеп.— Але годі-бо: он уже йде Слідопит, як його у вас величають, несучи дерев'яні таці, на яких парує смаженина, і запрошує нас пригоститися; а ніде правди діти: на морі олениною не поласуєш. Добродію Вестерне, бути люб'язним з дівчиною у твоєму віці — річ не важча, ніж, скажімо, знайти кінець кормового фала¹⁸, тому якщо ти приглянеш за тарілкою та чашкою мого Магнітика, доки я закушуватиму зі Слідопитом та нашими друзями-індіанцями, вона, не сумніваюся, завважить це.

Добродій Кеп сказав більше, ніж міг на той час здогадуватися. Джаспер Вестерн якнайкраще догодив Мейбл, і вона надовго запам'ятала лагідну чоловічу турботу молодого матроса у цю першу їхню зустріч. Він підсунув кінець колоди, щоб їй було на чім сидіти, добув для неї смачний шматок смаженої оленини, приніс чистої води з джерела і, сидячи близько напроти неї, швидко завоював повагу дівчини своїм м'яким, але щирим поводженням — даниною, яку жінка завжди бажає отримати і яка ніколи так не принадна, а тим більше — жадана, як тоді,— коли вона іде від юнаків до їх одноліток-юнок, від мужнього — до тендітного. Послугування ж молодого Вестерна, як і більшості представників сильної статі, котрі проводять своє життя, позбавлені товариства статі слабшої, відзначалося такою заппадливістю, щирістю та лагідністю (хоч і без умовної витонченості, брак якої, мабуть-таки, відчувала Мейбл), що ці чарівні якості достатньо замінювали відсутність лоску. Залишмо цих недосвідчених і невинних молодят, щоб вони порозумілися мовою своїх почуттів краще, аніж висловленими вголос думками, і повернімося до гурту, в

якому дядечко Кеп з притаманною йому невимушеністю, що ніколи не залишала його, вже став головною дійовою особою.

Чоловіча компанія вместилася довкола однієї на всіх дерев'яної таці з оленьою смажениною, а в розмові, яка зав'язалася при цьому, проявлялися характери людей, що складали це різнорідне товариство. Індіанці їли мовчки (пристрасть тубільних американців до оленини видається невгамовною), зате двоє білих багато балакали й сперечалися з різних питань, до того ж кожен з них довго й завзято обстоював свій погляд.

А що той діалог допоможе читачеві краще збагнути подальшу оповідь, не буде зайвим подати його.

— Ви, безсумнівно, знаходите втіху в своєму житті, добродію Слідопите,— вів далі Кеп, коли зголоднілі супутники вже настільки наситилися, що почали копирсатися в таці, вибираючи найсмачніші шматки оленини.— Воно у вас теж повне своїх випадковостей і своїх удач, як і в нас, моряків, от тільки наше — все вода, а ваше — все земля.

— А чого, нам теж трапляється мати справу з водою у наших щоденних мандрах і походах,— заперечив йому білий співрозмовник.— Ми, прості люди прикордоння, вміємо володіти веслом і остями не згірш, ніж рушницею та мисливським ножом.

— Вірю, але чи вмієте ви брасувати реї¹⁹, пускати лот²⁰, керувати штурвалом²¹ і лотлінню²², відпускати риф-штерт²³ а чи такелаж²⁴? Весло — без сумніву річ добра у човні, а яка з нього користь на кораблі?

— Як на мене, то я поважаю всіх людей з їх покликаннями і вірю, що перераховані вами речі мають своє призначення.— Той, хто прожив, як я, серед різних племен, розуміє, які різні бувають звичаї. Так, скажімо, мінги фарбують свою шкіру зовсім по-іншому, ніж делавари, і розчарується той, хто сподівається побачити воїна в одязі скво. Я не надто старий, але вже чимало прожив у лісах і дещо знаюся на людській натурі. Я ніколи особливо не довіряв ученості тих, хто мешкає у містах, бо жодного разу ще мені не довелося здібати серед них такого, який умів би без промаху стріляти з рушниці чи натрапити на слід у лісі.

— Отакої і я думки, добродію Слідопите. До речі, вештаючись там по

вулицях, ходячи до церкви щонеділі та слухаючи проповіді, ніколи не станеш чоловіком. Посилайте свого хлопця на океан, якщо хочете відкрити йому очі на світ, дайте йому подивитися, як живуть в інших країнах (я це називаю “глянути в обличчя природі”), якщо хочете, щоб він зрозумів, хто він і що він. Ось хоча б узяти й мого свояка сержанта. Собою ніби людина як людина, по-своєму не гірша за всяку іншу на світі, а врешті — хто він? Піхтура — і більш нічого. Сержант, точніше — не рядовий, але, знаєте, все одно піхтура піхтурою. Коли ще він тільки сватався до моєї бідної сестри Бріджіт, я зі свого обов’язку одразу ж розтлумачив їй, хто він та що вона може чекати од такого чоловіка, але хіба ці дівки слухають кого, коли їм хтось запаморочить голову? Правда, сержант нібито вийшов у люди: кажуть, він там неабиякий чоловік у форту, але сердешна його дружина не дожила, щоб побачити це, бо вже чотирнадцять років, як померла.

— Ремесло піхотинця — теж почесне, за умови, звичайно, коли він воює на боці правих,— відповів Слідопит.— А що французи завжди погані, а його священна величність і наші колонії стоять за праве діло, то, я вважаю, у вашого сержанта і сумління чисте, і слава добра. Знаю по собі, я ніколи не мав солодшого сну, як після того, коли давав доброго чосу мінгам, хоча я завжди дотримуюсь правила: воювати, як личить справжньому білому, і ніколи — так, як індіанець. Ось візьмімо хоча б Змія, наприклад. Він має свої звичаї, а я — свої, проте за всі довгі роки, відколи ми воюємо разом, ні він, ні я жодного разу навіть і в думці не мали чогось поганого про те, хто з нас і як робить. Я завжди кажу йому, що на світі є тільки одні небеса і тільки одне пекло (хоч його віра каже інакше) і що до раю, як і до пекла, ведуть багато різних шляхів.

— Це слушно, і він має вірити вам, хоч я все-таки вважаю, що більшість доріг до пекла проходять суходолом. Море, як казала бідоласна Бріджіт,— це своєрідне “місце очищення”, і що далі від берега, то далі від спокус. Сумніваюся, чи можна так сказати про всі ваші озера?

— Припускаю, що міста й селища ведуть до спокус, а от наші озера оточені лісами, і такий храм щодня закликає тебе поклонитися Всевишньому. Погоджуюся також, що не всі й не завжди люди однакові навіть тут, у пущі: так, різниця між мінгом і делаваром не

менш очевидна, ніж різниця між сонцем та місяцем. І все ж я радий, друже Кепе, нашому знайомству, вже хоча б з тієї причини, що ви можете сказати Великому Змієві про те, що є озера з солоною водою. Ми з ним відколи познайомилися, то й разу не було, щоб у чомусь розійшлися поглядами, і коли могіканин хоч наполовину вірить мені так, як я йому, то він чимало дізнався від мене про життя білої людини й закони природи; мені здається, що жоден червоношкірий ще не вірив так щиро, як того хотів би чесний чоловік, і в існування великих солоних озер, і в те, що річки можуть текти у зворотному напрямку.

— А це тому, що ви беретеся за речі не з того краю,— поблажливо кивнувши, промовив Кеп.— Ви міркуєте про озера й пороги так, наче про корабель, а про океан, його припливи та відпливи,— як про човен. Тому ні Гостра Стріла, ні Змій і не мають сумніватися у тому, що ви їм кажете про те й інше, хоча, правду сказати, мені самому якось важко проковтнути байку про суходільні моря, а ще важче,— про те, що є прісноводі моря. Я вирушив у таку далеку мандрівку почасти, щоб власними очима побачити і самому скуштувати тієї водиці, а почасти, щоб зробити послугу Магнітикові й сержантові, хоч той був лише чоловіком моєї сестри, зате Магнітика я люблю, як рідну доньку.

— Ну, ви помиляєтеся, дуже помиляєтеся, друже Кепе, коли недооцінюєте хоч би в чому силу провидіння,— ревно заперечив Слідопит.— Ті, що сидять по містах та селищах, мають обмежені й несправедливі гадки щодо сили Всевишнього, але ми, хто, можна сказати, живе у самій Його присутності,— це стосується передусім білошкірих — дивимося на речі інакше. Червоношкірий теж має свої думки з цього приводу, так воно й має бути, навіть якщо ці думки не зовсім такі, як у християн; і то не біда. Однак багато чого перебуває тільки у владі провидіння, і ці солоні та прісні озера теж. Я не беруся і не можу дати пояснення всім цим речам, але думаю, що обов'язок усіх — вірити в них. Як на мене, то я належу до тих, котрі вірять, що та сама рука, яка створила прісну воду, могла створити й солону.

— Ну, годі-бо, добродію Слідопите,— перепинив його, не без деякого запалу, Кеп.— Пам'ятаючи заповіді нашої істинної й мужньої віри, я ніколи на морі не відвернуся від того, хто потрапив у біду, хоча я й звик перед наближенням морського урагану покладатися більше на міцність рей та на вдало поставлені вітрила, ніж на молитву. Проте я

не забуваю, що нерідко ми — просто безпорадні смертні, і сподіваюся, що відплачую, де належить, уклоном на уклін. Все, що я хочу сказати, а це можна легше відчутти, ніж висловити, як самі знаєте, є просто натяком на таке: оскільки я звик бачити воду у великих мірках солоною, то бажав би покуштувати її, перш ніж повірити, що вона прісна.

— Всевишній дав солонці оленям, а людині, як білошкірій, так і червоношкірій,— живодайні джерела, щоб вона гамувала свою спрагу. І нерозумно було б вважати, ніби не в Його владі сотворити озера чистої води на заході та нечистої води — на сході.

Сувора простота Слідопитових слів викликала у Кепа, незважаючи на його педантичну самовпевненість, глибоке почуття поваги, хоча йому й не дуже до смаку було повірити в те, що він багато років поспіль заперечував як неможливе. Не маючи бажання поступитися і водночас почувуючись неспроможним вести далі суперечку з людиною, що виставляє проти тебе докази, до яких ти зовсім не звик, та ще й з такою силою правди і вірогідності, він був уже радий якось змінити тему розмови.

— Ну, гаразд, гаразд, друже Слідопите, давайте на цьому облишимо нашу суперечку, — запропонував Кеп. — А що сержант вислав вас, аби ви послугували нам провідниками до озера, ми зможемо покуштувати воду, лиш як дістанемося до неї. Тільки зятяйте мої слова: я не кажу, що не може бути прісної води на поверхні — вона буває прісна зверху іноді й в Атлантичному океані поблизу гирл великих річок; але будьте певні: я вам покажу, як куштувати воду з глибини в кільканадцять сажнів, що вам ніколи й не снилося, і тоді ми дізнаємося про неї більше.

Провідника влаштовувало, певно, полишити речі, як є, і розмова перекинулася в інше річище.

— Ми не так уже й переоцінюємо свої здібності,— зауважив по короткій хвилі Слідопит,— і добре знаємо, що ті, що живуть у містах, коло моря...

— ...на морі,— поправив Кеп.

— “На морі”, коли так хочете, друже,— ті мають кращі можливості, ніж ми отут, у хащах. Проте ми знаємо своє покликання, воно у нас, я б сказав, природне, не зіпсоване пихою та марнотою. Скажімо, я маю

хист до стрільби з рушниці та до вишукування слідів, та ще полювання й розвідництва; і, хоча крім цього я ще орудую остями та веслом, проте жодним з цих двох умінь я не пишаюся. А он той юнак, Джаспер, що балакає із сержантовою дочкою,— інше створіння. Він, я б сказав, диха водою, мов та риба. Індіанці та французи на північному березі Онтаріо прозвали Джаспера за його виняткові здібності у цій справі Прісною Водою. Що й казати, він краще впорається з веслом і тросами, ніж з багаттям на лісовій стежці.

— Щось має таки бути в оцих здібностях, про які ви кажете, врешті, — сказав Кеп.— Ось хоч оце багаття: повинен визнати, воно мене, попри весь мій морський вишкіл та досвід, збило з пантелику. А от Гостра Стріла відразу визначив, що його розпалили блідолиці, і це для мене, я вам скажу, така ж премудрість, як провести вітрильник між вузькими піщаними обмілинами в бурю горобиної ночі.

— В цьому нема ніякої премудрості... зовсім ніякої,— відповів Слідопит, щиросердо розсміявшись, хоча сміху цього, через провідникову звичку до обережності, зовсім не було чути.— Для нас, хто проводить своє життя у великій школі провидіння, нема нічого легшого, як вивчати його уроки. Якби ми не засвоювали всіх цих дрібничок, то слідопити чи гінці з нас були б анітрохи не кращі, аніж із цих пеньків, що стирчать довкола. Прісна Вода, як ми його звемо, так любить усе вологе, що підібрав одну чи дві сирі поліняки,— а їх тут, як і сухих, валяється доволі, а від сирих дров,— гадаю, це навіть вам, прихильникам моря, відомо,— йде чорний дим. Нема тут ніякої премудрості, аніякої премудрості, хоча все це таємниця для того, хто лінується смиренно і вдячно вчитися у провидіння і пізнавати його всемогутні шляхи.

— Тільки метке око Гострої Стріли могло зобачити таку малу різницю!

— Поганий з нього був би індіанець, якби не помітив! Ні, ні, зараз війна, а коли індіанець виходить на стежку війни, його чуття весь час загострені до краю. Кожна шкіра має свою натуру, і кожна натура має свої закони, як і свою шкіру. Багато років я потратив, доки засвоїв усі тонкощі лісових наук, бо знання червоношкірого нелегко даються білому, чи то пак тому, хто має знання білих, хоч мудрості останніх я набрався небагато, бо майже все своє життя провів у пущі.

— Ви, очевидячки, були кмітливим школярем, добродію Слідопите, що можна бачити з того, як ви знаєтеся на цих речах. Але, гадаю, і людині, яка пройшла школу життя на морі, теж не склало б великих труднощів засвоїти всі ці дрібнички, якби вона тільки дуже того захотіла.

— Я цього не знаю. Білій людині важко перейняти звичаї червоношкірих так само, як і червоношкірим — звичаї білих. Що ж до справжньої натури, то, здається, допоки ні ті, ні інші перейняти її одне в одного не можуть.

— Це ви так гадаєте, а от ми, моряки, що так багато вештаємося по світу, кажемо, що натура є одна — хай то буде китаєць чи голландець. Я особисто теж до такого думання схилиюсь, оскільки мені довелося переконатися, що всі народи люблять золото й срібло, а більшість чоловіків кохається в тютюні.

— Тоді погано ви, моряки, знаєте індіанців! Чи ви знали хоч одного китайця, який міг би співати, коли йому в тіло загаяють шпичаки і крають його ножами, а він, голісінький, стоїть, охоплений полум'ям, і смерть шкіриться йому у вічі? Ви знайдіть китайця чи християнина, який здатний витримати це, хай би він хтозна-який бравий був на вигляд і вмів прочитати геть усе, будь-коли написане на світі.

— То тільки дикуни чинять одне одному такі пекельні жарти! — вигукнув добродій Кеп, з острахом поглядаючи на склепіння безмежного лісу.— Жодного білого ніколи не прирікали на отакі випробування!

— Е-е, ні, тут ви знову помиляєтесь,— заперечив Слідопит, незворушно вибираючи собі на таці найсмачніший кусень оленини,— бо, хоч терпіти мужньо такі тортури до снаги лише червоношкірому, білий теж може конати, та й не один сконав од них.

— На щастя,— промовив Кеп, відкашлюючись (у нього раптом задряпало в горлі),— навряд, щоб хто з індіанців — союзників його величності — завдавав таких мук будь-кому з його вірнопідданих²⁵. Я, щоправда, не так довго служив у флоті його королівської величності, але таки служив, і це щось та важить; що ж стосується каперства²⁶, то в це діло я вклав чималу частку. Але, сподіваюся, по цей бік озера нема союзних французам дикунів, до того ж, ви, здається, казали, що Онтаріо широче, чи не так?

— Ні, то в наших очах воно широке,— відказав Слідопит, не приховуючи посмішки, яка освітила його засмагле до бронзового відтінку обличчя,— звичайно, воно навряд чи може видатися вузьким, але насправді воно таки вузьке — через ворогів. Онтаріо обмежене берегами, й ворог, який не наважується перепливати озеро, може обійти його берегом.

— Ат! Усе це через ті трикляті прісноводі ковбані! — гаркнув Кеп так голосно, що миттю розкаявся за свою необачність.— Ніхто в житті ще не чув, щоб навіть корсарський чи який там корабель об'їхав навколо Атлантичного океану!

— Може, океан не має кінця?

— А думаєте, має? Ні кінця, ані дна! Народові, міцно пришвартованому до одного з його берегів, нема чого боятися народу, що стоїть на якорі з протилежного боку океану, хай то буде й найдикіше плем'я — за умови, звичайно, що воно не володіє мистецтвом кораблебудування. Так, так, людям, що живуть на узбережжях Атлантичного океану, можна не потерпати ні за свою шкуру, ні за свої скальпи. Там людина може лягти ввечері, сподіваючись прокинутися з чубом, якщо тільки вона не носить перуки.

— А в нас тут не так. Я не хочу лякати дівчину, тому не буду зупинятися на деталях, хоча вона, здається, більше дослухається до Прісної Води, як ми його зємо. Але без тієї освіти, що я здобув у хащах, пройти відстань між нами й залогою я вважав би ризикованою подорожжю, як на нинішній стан кордону. По цей бік зараз ірокезів не менше, ніж по той бік озера. Саме з оцієї причини, друже Кепе, і зобов'язав нас сержант вийти вам назустріч і показати дорогу.

— Що?! Невже ці негідники наслідуються крейсерувати під самими жерлами гармат одного з укріплень його величності?

— А хіба гайвороння не наважується підходити до забитого оленя, незважаючи на те, що неподалік перебуває мисливець? Отак просто й ірокези забрели аж сюди: між фортами й поселеннями постійно ходять білі, і, напевне, вони їх висліджують. Щоб виявити цих заброд, Змій весь час ішов проти води одним берегом, а я — другим, тим часом Джаспер, як безстрашний матрос,— а він і є такий,— гнав пірогу річкою. Після того як сержант зі слізьми на очах розповів йому, яка в

нього дочка, та як він скучив за нею, і яка вона в нього привітна й слухняна, наш юнак, здається, готовий був не те що йти за нею, а один увірватися в табір мінгів.

— Спасибі, спасибі йому! Його готовність допомогти нам заслуговує на подяку, хоча мені здається, хлопець не так уже й важив життям.

— Він тільки ризикував бути убитим з-за куща, коли гнав пірогу проти бистрої течії або коли огинав закрут, не зводячи очей з чорторіїв. З усіх ризикованих мандрівок найнебезпечніша, на мій погляд, саме подорож річкою, коли з обох боків повно засідок. І через отакий саме ризик пройшов Джаспер.

— До дідька! Чого ж тоді сержант примусив мене мандрувати сто п'ятдесят миль у такий незвичайний спосіб? Дайте мені відкрите море й ворога, який не крутить хвостом, і я буду битися з ним, як йому хочеться і доки йому хочеться — на далекій відстані а чи борт до борту. Але бути забитим, як сонний заєць,— це, даруйте, мені не до смаку. Якби не Магнітик, я б цієї ж миті повернув вітрила і повів свій корабель назад до Йорка, і хай би воно запалося, це саме Онтаріо з його солоною чи прісною водою!

— Цим справі не дуже зарадиш, друже моряче, бо назад вам дорога довша і не менш небезпечна, ніж до форту. Звіртеся на нас, а ми вже вас або доведемо живими й здоровими, або втратимо свої скальпи.

За тодішнім матроським звичаєм, Кеп скручував увесь свій чуб у довгу косу, яку затягував у шкіру вугра, а маківка в нього була майже лиса, і він машинально погладив і косу, й тім'я, ніби щоб пересвідчитись, що все на своєму місці. В глибині душі Кеп був хоробрий чоловік і не раз спокійно дивився смерті у вічі; щоправда, ніколи вона не поставала перед ним у таких страшних проявах, які оце хоча й скуппо, але образно змалював йому співрозмовник. Але відступати було пізно, і йому нічого не залишалось, як удати з себе бравого зайця, хоч у душі він і кляв на всі заставки свого зятя-сержанта за те, що той так байдуже, необачно й безвідповідально завів його у таке скрутне становище.

— Я нітрохи не сумніваюся, добродію Слідопите,— промовив Кеп, коли всі ці думки промайнули в його голові,— що ми дістанемося живі-здорові до гавані. А скільки ще може бути звідси до форту?

— Миль п'ятнадцять з невеличким гаком, до того ж ми їх швидко

подолаємо, бо річка бистра, якщо мінги не заступлять дорогу.

— А ліс, гадаю, і далі стримітиме по штирборту²⁷ і по бакборту²⁸, як і по дорозі сюди?

— Як, як ви сказали?

— Кажу, що нам доведеться плутатися серед цих триклятих дерев!

— Ні, ні, ви пливтимете в пірозі, а русло Освего²⁹ наше військо скрізь очистило від загат. Пірога йтиме за водою, до того ж бистрою течією.

— А хіба який біс перешкодить цим мінгам, про яких ви казали, перестріляти нас із засідок, коли ми об'їжджатимемо пересипи чи маневруватимемо між підводними каменями?

— Не біс, а провидіння, що так часто допомагає людям у ще більших небезпеках. Скільки вже разів моя голова могла б позбутися і чуба, й шкіри — та й черепа,— якби не його заступництво. Я ніколи не вступаю в жодну сутичку, друже моряче, не попросивши в думці допомоги у цього великого союзника, який може вирішити більше в битві, ніж усі батальйони шістдесятого полку, вишикувані в ряд.

— То так, може, це допомагає розвідникові, а от нам, морякам, дай відкрите море, і ми йдемо на ворога тільки з однією думкою про наше діло — відкрито, бортовим залпом на бортовий залп. І ніяких тобі дерев а чи підводних каменів на заваді.

— І ніякого провидіння теж, якщо так, по правді? Але повірте мені, добродію Кепе, найтяжча битва йде саме за те, щоб схилити провидіння на свій бік. Гляньте он на Великого Змія. Бачите отой шрам від ножа уздовж лівого вуха? Тож знайте, що тільки куля з моєї довгої рушниці врятувала йому скальп; я вчасно натиснув курок, а якби на якихось півхвилини забарився, Великий Змій розпрощався б зі своїм бойовим кучериком. І коли могіканин тисне мені руку, запевняючи, ніби я врятував йому тоді життя, я відповідаю йому: ні, то не я, то сам Всевишній привів мене до того єдиного місця, де могла відбутися розправа, чи то явив мені свій промисел, вказавши на дим ворожого вогнища. Звісно, коли я вийшов на зручну позицію, я сам докінчив справу на свій лад, тому що коли над головою друга занесено томагавк³⁰, як це було тоді, ловити ґав ніколи, треба діяти миттю, а то дух Змія полював би нині в блаженному краю предків.

— Ну годі, годі вже, Слідопите! Ніж балакати про таке, то ліпше вже бути оббілованим від носа до корми. До заходу сонця лишилося тільки

декілька годин, тому давайте краще, якщо можна, подрейфуємо вашою річкою. Магнітику, люба, ти готова в дорогу?

Магнітик здригнулася, густо зашарілась і негайно почала готуватися до мандрівки. Вона не чула й слова з того, що говорилося, бо Прісна Вода, як дуже часто звали молодого Джаспера, заповонив її увагу розповідями про далекий ще порт — мету її мандрівки, про батька, якого вона не бачила з самого дитинства, та про життя-буття мешканців прифронтових залог. Вона глибоко зацікавилася усім цим, а думками так поринула в ті цікаві речі, що й не чула не вельми приємних розмов, які точилися поруч. Тим часом метушня збору поклала край усім балачкам, а що речей у розвідників — чи то провідників — було обмаль, то весь загін за кілька хвилин був готовий у дорогу. Та коли вони вже мали вирушати, Слідопит, на превеликий подив навіть своїх товаришів-провідників, назбирав оберемок труску, навмисне додавши сирих гілок, щоб зробити якомога більший і густіший дим, і кинув увесь той хмиз на жарини.

— Коли хочеш замести сліди, полишаючи табір, Джаспере,— промовив Слідопит,— дим може принести користь замість шкоди. Якщо тут за десять миль від нас є який десяток мінгів, частина з них сидить на височинах або на деревах і виглядає, чи не видно диму; хай побачать оцей, і хай вони коло нього ще й поживляться. Попросимо їх ласкаво до наших недоїдків.

— А вони часом не кинуться наздогін по наших слідах? — запитав Джаспер, який після знайомства з Мейбл став набагато цікавіший до небезпек їхнього становища.— Адже ми залишимо широку стежку до річки.

— Що ширшу, то краще; хоч які хитрі мінги, а й вони не зможуть визначити, куди попливла пірога — проти течії чи за течією. У всій природі тільки вода добре змиває усякий слід, та й то, якщо не залишилось сильного запаху. Затям собі, Прісна Водо: коли мінги помітили наш слід нижче водоспаду, то вони обов'язково рушать до нашого багаття і відтак, природно, зроблять висновок, що той, хто починав іти проти течії, йтиме проти течії до кінця. Якщо їм і відомо що-небудь, то лише те, що кілька чоловік вийшло з форту, але навіть найкмітливішому мінгові ніколи не спаде на думку, що ми прийшли сюди, тільки щоб того ж самого дня повернутися назад, та ще й

ризикуючи власними скальпами.

— Звісно,— сказав Джаспер Слідопитові, коли вони йшли назад до бурелому,— мінги не можуть нічого знати про сержантову доньку, адже все, що її стосується, тримано в суворій таємниці.

— І не дізнаються нічого,— відповів Слідопит, звертаючи увагу товариша на те, як він із щонайбільшою старанністю затоптує сліди, що їх залишала маленька ніжка Мейбл на листі.— Якщо тільки та стара солоновода риба не тягала свою небогу довкола вітровалу, як олениця своє оленя.

— Як старий олень, ви, певне, хотіли сказати?

— Ну й дивовижа він, я тобі скажу! Ще я можу зійтися з таким моряком, як ти, Прісна Вода, і не знайти великої різниці між нашими покликаннями, хоча твоє покликання — озеро, а моє — ліс. Тихо, Джаспере,— вів далі, сміючись своїм нечутним сміхом, Слідопит.— Нумо випробуємо гарт його леза й промчимо його водоспадом.

— А як же бути з гарненькою небогою?

— Ні, ні, їй нічого не станеться, вона безпечно обійде переправу, а ми з тобою випробуємо цього атлантичного вовка, й обидві сторони краще пізнають одна одну. Побачимо, чи здатний його кремінь викресати вогню, і хай він зазнайомиться з нашими прикордонними жартами!

Молодий Джаспер усміхнувся, бо й сам був не від того, щоб позбиткуватися над Кепом, чия зарозумілість зачепила і його за живе.

Тільки красне личко Мейбл, її тонкий, граційний стан та чарівна усмішка захищали її дядечка від задуманого експерименту.

— Я боюся, що дівчина перелякається,— нерішуче мовив Джаспер.

— Якщо вона хоч трохи вдалася у свого батька,— не перелякається. Та й по ній видно, що вона не з лякливих. Покладись у цій справі, Прісна Вода, на мене, і я сам зорудую справу.

— Тільки не на вас одного, Слідопите, а то ви ще втопите і себе, і його. Якщо вже ви неодмінно вирішили промчати його через водоспад,— то і я мушу бути з вами.

— Гаразд, хай буде по-твоєму. То, може, по цьому запалимо люльку порозуміння?

Джаспер засміявся, кивнув на знак згоди головою, і розмова обірвалася, бо загін саме дійшов до нерідко згадуваної піроги, і кілька слів визначили набагато вагоміші для всіх речі.

¹⁷ Мис Горн — найпівденніша точка американського континенту в архіпелазі Вогняна Земля.

¹⁸ Кормовий фал — мотузка чи шворка, за допомогою якої на суднах підіймають сигнальні прапорці.

¹⁹ Реї — поперечні дерев'яні бантини на щоглі, до яких прив'язані прямі вітрила.

²⁰ Лот — прилад для вимірювання глибини та діставання проб ґрунту морського дна.

²¹ Штурвал — стернове колесо з ручками, за допомогою якого керують кораблем.

²² Лотлінь — товста канатна петля, якою захоплюють вантажі при підніманні.

²³ Риф-штерт — канат, яким розтягують нижню частину навскісного вітрила.

²⁴ Такелаж — сукупність снастей (на вітрильниках).

²⁵ В той час, коли відбувалися події, що їх описує Ф. Купер, західна частина сучасних США була ще колоніальним володінням Великобританії.

²⁶ Каперство — захоплення чи пограбування приватними кораблями ворожих торгових суден з дозволу чи за завданням уряду.

²⁷ Штирборт (нім.) — правий бік від борту судна.

²⁸ Бакборт (нім.) — лівий бік від борту судна.

²⁹ Освего — річка, яка впадає в озеро Онтаріо.

³⁰ Томагавк — бойова сокира індіанців.

Розділ III

Допоки не з'явився плут
На первозданних цих полях,
Тут шум річок стрімких навкруг
Лунав піснями по лісах,
Тут мчав потік, сміявся гай,
І в тіняві дзюрчав ручай.

Вільям Браянт. "Індіанець на могилі своїх предків"

Загальновідомо, що річки, які впадають з південного боку в Онтаріо, майже всі вузькі, повільні й глибокі. Є, правда, й винятки, оскільки чимало річок тут мають бистрини, або, як їх називають на місцевій говірці, пороги, а деякі мають також і водоспади. До цих винятків належить і річка, якою самепливли наші шукачі пригод. Освего утворюється від злиття Онейди та Онондаги, які обидві витікають з озер, і спокійно тече пагористою місцевістю аж до краю своєрідної природної тераси, звідки спадає з висоти в десять-п'ятнадцять футів, а потім котить, не поспішаючи, далі свої глибокі води, доки віддасть свою данину просторій водоймі Онтаріо. Пірога, в котрій Кеп та його супутники припливли від Форт-Стенвікса — останнього військового поста на річці Могаук,— лежала біля річки, і тепер у неї сів увесь загін, за винятком Слідопита, який залишився на березі, щоб зіпхнути човна у воду.

— Поверни човен кормою вперед, Джаспере, — сказав лісовик молодому озерному матросові, що взяв у Гострої Стріли його весло й зайняв своє місце стернового,— хай іде за водою. Коли який харцизяка-мінг і нападе на наш слід чи дійде по ньому аж сюди, він обов'язково шукатиме слідів у мулі й коли побачить, що ми відчалили од берега носом проти течії, то зробить висновок, що човен поплив угору.

Вказівку було виконано, і Слідопит, чимдуж штовхнувши човен,— а був розвідник саме у розквіті сили — легко стрибнув у ніс піроги, не порушивши її рівноваги. Як тільки вони впливли насеред річки, чи то на бистрину, Джаспер повернув човна, і його безшумно понесло за водою.

Човен, на борт якого зійшли Кеп зі своєю небогою, щоб розпочати

свою довгу і сповнену пригод мандрівку, був звичайною, зробленою з кори індіанською пірогою, яка, завдяки своїй незвичайній легкості та зручності в керуванні, найкраще пристосована до плавання по річці, де так часто трапляються пересипи, плавучі дерева та різні інші перешкоди. Обом чоловікам, які починали у ній свою подорож, не раз доводилося переносити цю пірогу, знявши з неї вантаж, по кількасот ярдів³¹, та її міг завдати собі на плечі й понести навіть один чоловік. Однак вона була досить довга, хоча, як на човен, широка, і кожен невтаємничений, опинившись на ній уперше, брав одразу під сумнів її стійкість на воді. Проте досить було людині пропливти в ній кілька годин, як від цих сумнівів не залишалося й сліду, і Мейбл та її дядько так пристосувалися до її порухів, що тепер сиділи на своїх місцях з цілковитим спокоєм. Не вплинула відчутно на пірогу й додаткова вага трьох провідників, адже її широке дно витискує досить води і не дуже осідає при цьому. Змайстрована ж пірога була за правилами: тонкі ребра постягувані ремінними пасками, і, хоч на перший погляд могло скластися враження, буцімто пірога благоденствувала й ненадійна, вона, певно, витримала б і удвічі більшу кількість людей, ніж витримувала тепер.

Кеп примостився посередині піроги на низенькій поперечній лавці; поруч присів Великий Змій. Гострій Стрілі довелося поступитися місцем у кормі, і вони удвох із дружиною сіли поперед перших двох. Мейбл, схилившись над своїми вузликами, сиділа позад свого дядечка, а Слідопит і Прісна Вода обидва стояли на весь зріст: перший у носі, а другий — у кормі піроги, і кожен розмірено працював веслом, старанно уникаючи плюскоту. А що мандрівників уже не захищав ліс і форт був не дуже далеко, розмова велася стиха, бо всі пройнялися потребою остороги.

Освего саме в цьому місці була не вельми широка, зате повновода і темна; її некваплива похмура течія звивалася між навислими деревами, які подекуди майже затуляли небо. То тут, то там який-небудь напівповалений велет майже злягав на поверхню води, і всім у човні не раз доводилося пригинатися, аби не зачепитися за гілля; менші ж дерева, що кучерявіли обабіч упродовж усієї дороги, купали свої віти у воді. Картина, що її так чудово змалював наш славний поет у своєму вірші, який ми поставили епіграфом до цього Розділу, знайшла тут

своє повне втілення: чорна масна земля, удобрена віковичним рослинним перегноєм; повновода річка, що, здавалося, от-от вийде з берегів, та ще прохолода безмежних лісів — усе те, що Браянтове перо дало нашій уяві, виразно постало тепер перед очима подорожніх. Словом, усе довкола свідчило про багатство і щедротність природи, ще не підкореної людським потребам та забаганкам,— розкішної, дикої, багатообіцяючої і навіть не позбавленої чарівної мальовничості. Нагадаємо, що діялося це 175... року, тобто задовго до того, як були освоєні західні землі сучасного штату Нью-Йорк чи здійснені перші сміливі задуми підприємців. У ті далекі часи між обжитими теренами колонії Нью-Йорк та прикордонною смугою, що межує з Канадою, існувало дві великі лінії військових комунікацій: одна проходила через озера Шамплен та Джордж, а друга — по Могауку, Вуд-Кріку, Онейді та інших згаданих уже річках. Уздовж обох цих ліній комунікацій споруджено було військові форти, за винятком відрізка миль сто завдовжки від останнього форту у верхів'ї Могауку до гирла Освего — його майже весь подолали Кеп та Мейбл під охороною Гострої Стріли.

— Мені іноді хочеться, щоб знову настав мир,— заговорив Слідопит, — коли можеш блукати лісом, не шукаючи ніякого іншого ворога, крім звіра та риби. Гай-гай, скільки щасливих днів провели ми тут удвох зі Змієм на берегах річок, розкошуючи олениною, лососем та фореллю, байдужі до всіх мінгів та їхніх скальпів! Як мені інколи хочеться, аби ті блаженні дні повернулися знову, бо справжнє моє покликання — не в тому, щоб убивати собі подібних. Певен, що сержантова донька не вважає мене за негідника, якому приємно терзати людей.

По цих словах, що були промовлені запитальним тоном, Слідопит повернув своє засмагле, худорляве обличчя до Мейбл; і хоч гарним те лице насмілився б назвати хіба що найпристрасніший приятель Слідопита, дівчині припала до вподоби його усмішка, що променилася непідробною щирістю й прямою.

— Не думаю, щоб мій батечко послав по мене когось із таких людей, — відповіла Мейбл, усміхаючись йому такою ж щирою, одначе набагато чарівнішою усмішкою.

— Таки ні, не послав би: наш сержант духом відчуває, яка перед ним людина; у скількох походах я з ним побував, а скільки ми з ним разом воювали, як то кажуть, пліч-о-пліч, хоч не люблю я такої тісноти, коли

пахне сутичкою з французькою чи мінгом.

— То це ви той молодий друг, якого так часто згадував батько в листах?

— Його молодий друг... він переважив мене на тридцять років; так, так, сержант на тридцять років старший за мене і в стільки ж разів кращий.

— Тільки, мабуть, не в очах своєї дочки, друже Слідопите,— вставив Кеп, чий настрій після того, як він знову побачив довкола себе воду, значно поліпшився.— Ті тридцять років, про які ви згадували, навряд чи видадуться дев'ятнадцятирічній дівчині перевагою!

Мейбл уся зашарілася і, відвернувшись, аби уникнути поглядів тих, що сиділи в носовій частині піроги, зустріла захоплений погляд юнака, який стояв у кормі. Дівчині нічого не залишалося, як втупити свої жваві очі у воду. Саме в цю мить легенький вітерець подув широкою вулицею, утвореною деревами, не збриживши навіть її спокійної поверхні, і доніс якийсь монотонний важкий шум.

— Приємна мелодія,— промовив Кеп, нашорошивши вуха, мов той собака, що зачув далекий гавкіт. — Це часом не прибій коло берегів вашого озера?

— Та ні-бо, ні,— відповів Слідопит,— це просто оця річка перекочується через якісь там скелі за півмилі нижче.

— Невже на цій річці є водоспад? — здивовано запитала Мейбл, ще дужче заповлум'янівши.

— Лиха година! Добродію Слідопите, чи ти, добродію Прісна Водо, — (так починав величати Джаспера Кеп, щиро переймаючи прикордонні звичаї),— чи не краще, бува, звернути вбік, ближче до берега? Перед цими водоспадами, звичайно, бувають пороги, і там не встигнеш угору глянути, як тебе вже потягло в чорторії Мальстрему³².

— Довіртеся нам, довіртеся нам, друже Кепе,— заспокоїв його Слідопит.— Ми, щоправда, всього-на-всього прісководі матроси (а я навіть цим не можу похвалитися), але ми трохи розуміємося на тому, як проїхати човном через ущелину, пороги а чи водоспад, і тому зробимо все, на що здатні, і провеземо вас через цей водоспад так, щоб не посоромити нашого вишколу.

— Провезете?! — вигукнув Кеп.— Лиха година, чоловіче! Невже ви й справді маєте намір пливти через водоспад у цій луб'яній

шкаралупі?!

— Звісно, адже іншого шляху річкою нема — тільки через водоспад, і набагато легше перескочити через нього, ніж витягати все на берег, а потім нести на плечах і човен, і весь його вміст милю з гаком в обхід.

Мейбл повернула своє сплотноліе личко до молодика в кормі, тому що саме в цю мить новий подув вітру доніс ревіння водоспаду, яке тепер, коли його природа була зрозуміла, здавалося особливо страшним.

— Ми гадали,— зауважив спокійно Джаспер,— що, висадивши на берег жінок та обох індіанців, ми, білі чоловіки, яким вода — рідна стихія, зможемо утрюх безпечно перескочити через водоспад, бо ж нам це не первина.

— І ми розраховували, друже-моряче, спертися на вас,— сказав, підморгуючи Джасперові через плече, Слідопит,— адже ви звиклі бачити бурхання хвиль довкола, а як не буде кому втримувати вантаж, усе вбрання сержантової доньки може пірнути в річку, та й по ньому.

Кеп був спантеличений. Людину, яка взагалі ніколи не чула й не відала про човен та його призначення, так не збентежила б думка пливти через водоспад, як вона збентежила, з усього видно, Кепа: надто вже добре він усвідомлював могуття стихії і повну безсилість людини, відданої на поталу її люті. Одначе гонор його збунтувався проти думки, щоб вилізти на берег тоді, коли інші не лише хоробро, але й спокійно пропонували пливти прямо. І все ж, незважаючи на оте почуття і на свою вроджену й набуту стійкість перед небезпекою, він, може, й полишив би свій пост, коли б видіння індіанців, що здирають скальпи з людських голів, не заповнили його уяву так сильно, що пірога видалася йому чимось на зразок притулку.

— А як бути з Магнітиком? — запитав Кеп, у чийому сумлінні любов до небоги пробудила ще один докір.— Ми не можемо дозволити Магнітикові висаджуватися на берег, коли поблизу ворожі індіанці.

— Ні... Жоден мінг не насмілиться і близько підійти до водоспаду, бо те місце надто відкрите для їхніх диявольських підступів. Натура є натура, а в індіанців вона така, що вони з'являються завжди там, де на них найменше чекають. Можете не боятися їх на битім шляху: індіанці завжди пантрують захопити вас зненацька. Ці підлі мерзотники тільки й думають, як би вас загнати на слизьке тим чи іншим робом.

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ